

Archeologienota Lebbeke – Centrumstraat

Jelke Van Buggenhout

Bornem
2021

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Jelke Van Buggenhout

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2021/12.807/79

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	10
2.4	Assessmentrapport	10
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	10
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	16
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	20
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	22
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	23
3	Samenvatting	24
4	Bibliografie	25
4.1	Publicaties	25
4.2	Websites	25
5	Bijlagen	26
5.1	Archeologische periodes	26

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

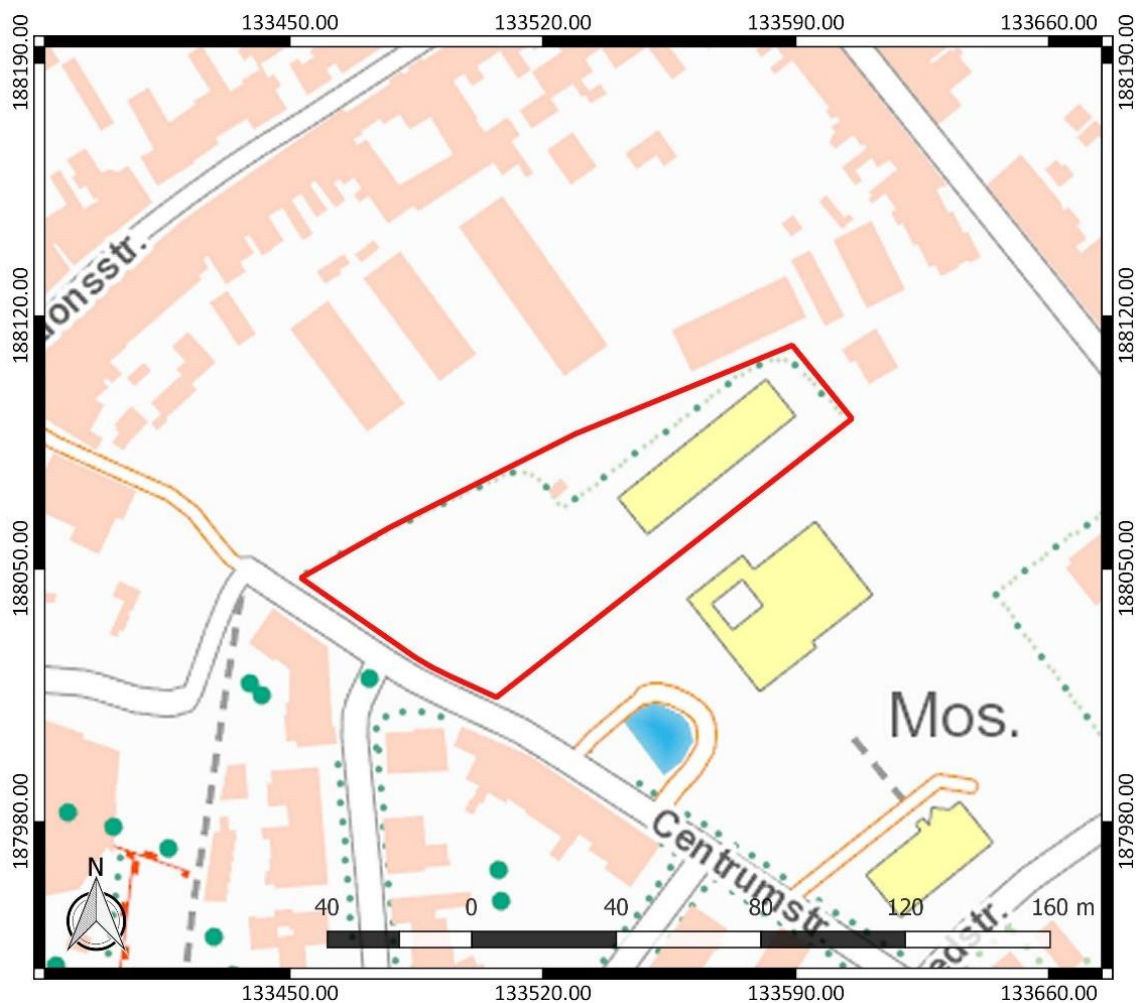
¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

Kadastrale percelen: Lebbeke, Afdeling 1, sectie B, nummer 465K (partim)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 6079 m²

Topografische kaart:



Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 06/04/2021 – 08/04/2021

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: er bevinden zich gebouwen en verhardingen ter hoogte van het onderzoeksgebied (Figuur 3). Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring is echter niet gekend.



Figuur 3: Verstoringenkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

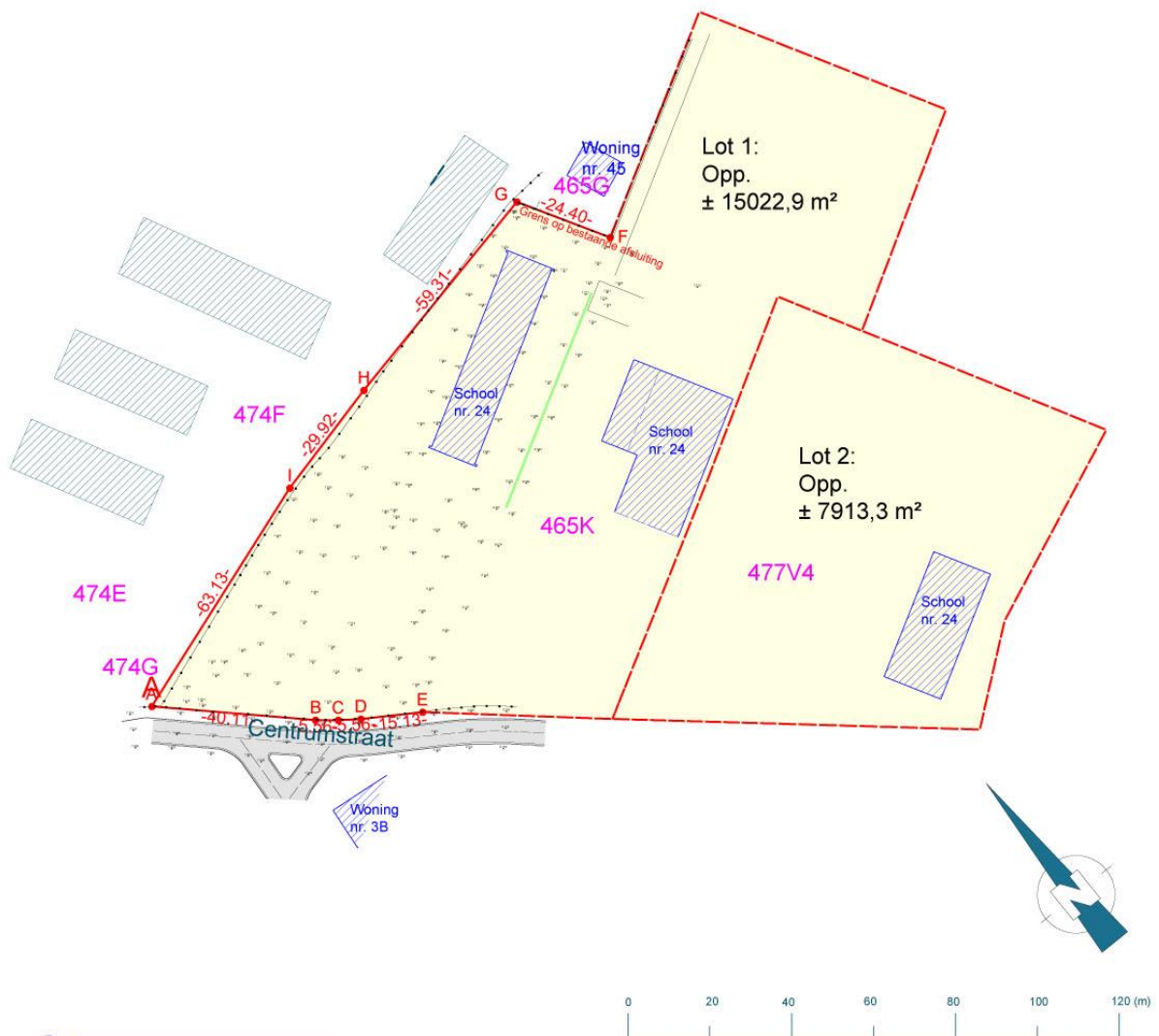
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

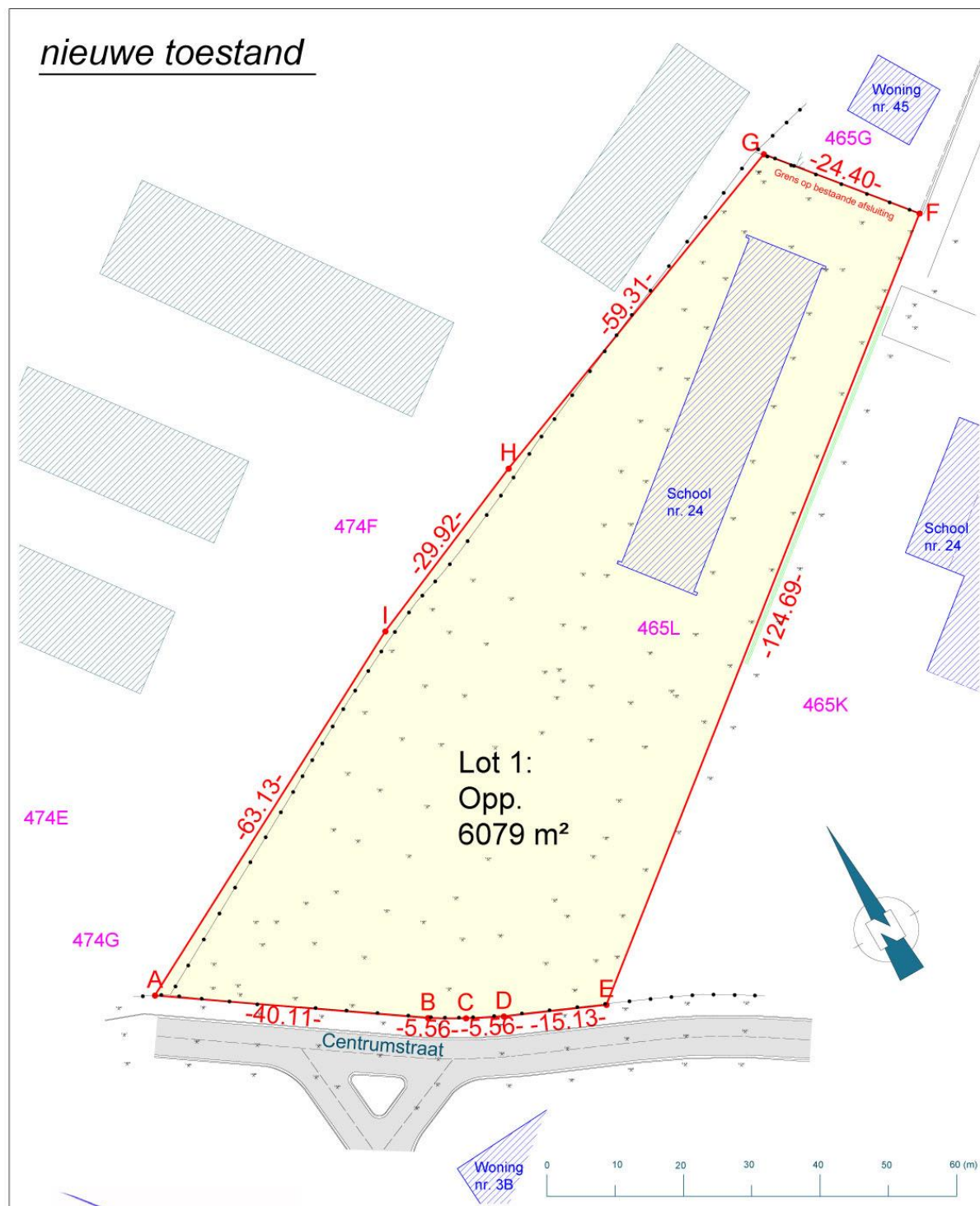
2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een splitsing gerealiseerd worden. Een deel van het terrein, waar nog een oud schoolgebouw op staat, wordt daarbij afgesplitst om dit perceel te kunnen verkopen. De sloop van het oude schoolgebouw maakt geen deel uit van de vergunningsaanvraag voor de splitsing. Het is echter wel zo dat de splitsing en de verkoop van het perceel maakt dat het nieuwe perceel bedreigd zal worden door toekomstige werken.

bestaande toestand



Figuur 4: Plan bestaande toestand



Figuur 5: Plan nieuwe toestand

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

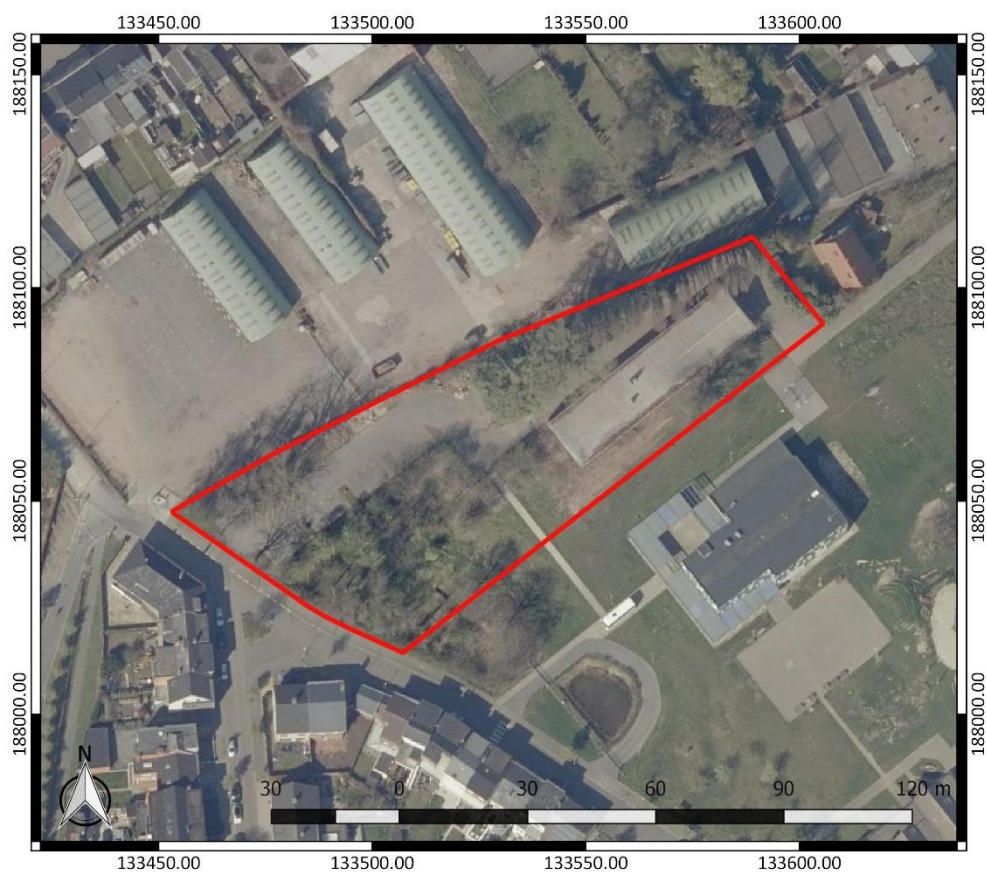
Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

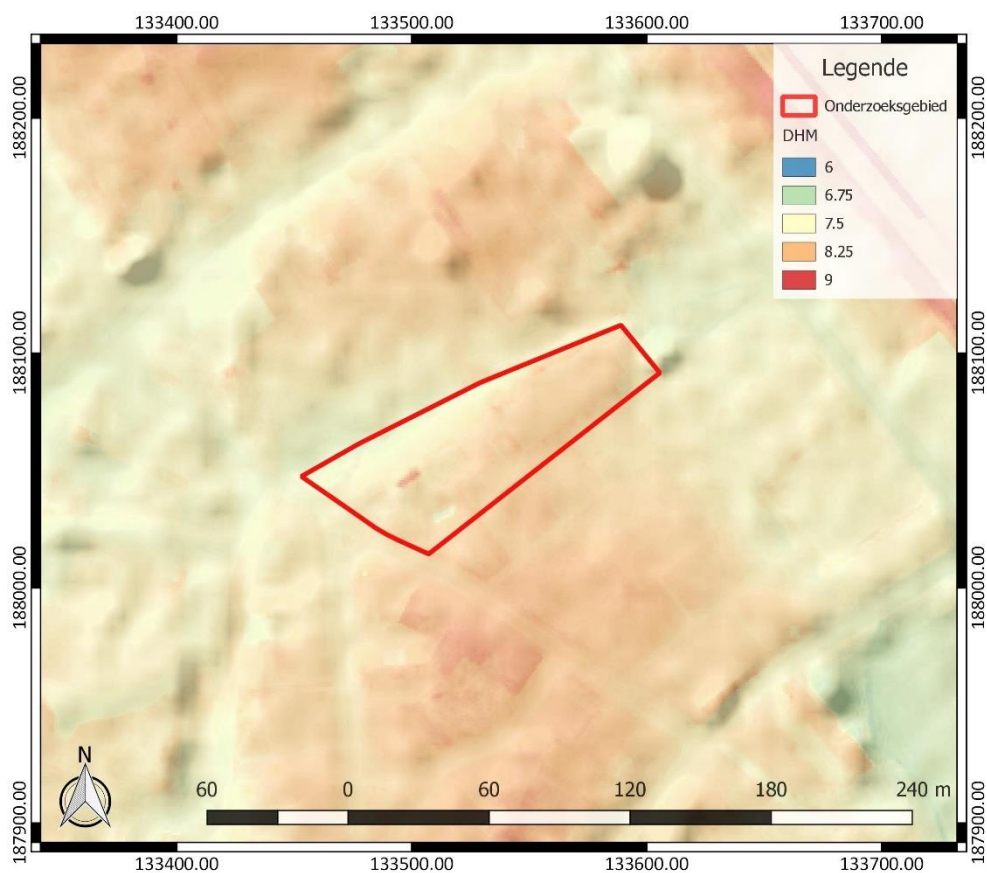
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

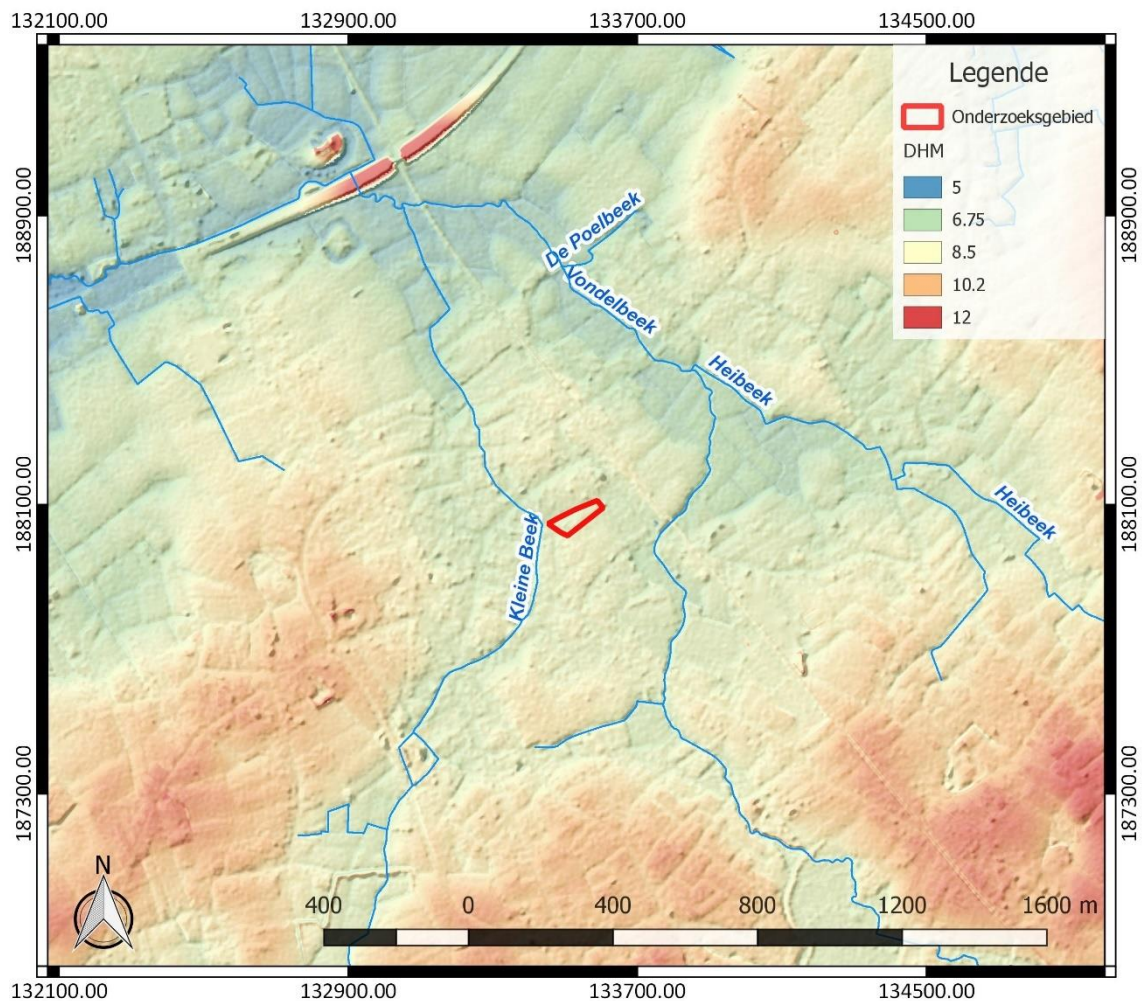
Het onderzoeksgebied is gelegen in het centrum van Lebbeke langsheen de Centrumstraat en tussen de Rossevaalstraat in het noorden, de Konkelgoedstraat in het oosten en de Stationsstraat in het westen (Figuur 6). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebied. Hydrografisch behoort het tot het Denderbekken. Net ten zuiden van het terrein stroomt de Kleine Beek, terwijl meer naar het noorden en oosten de Vondelbeek loopt (Figuur 8).



Figuur 6: Luchtfoto van 2020 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)



Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied



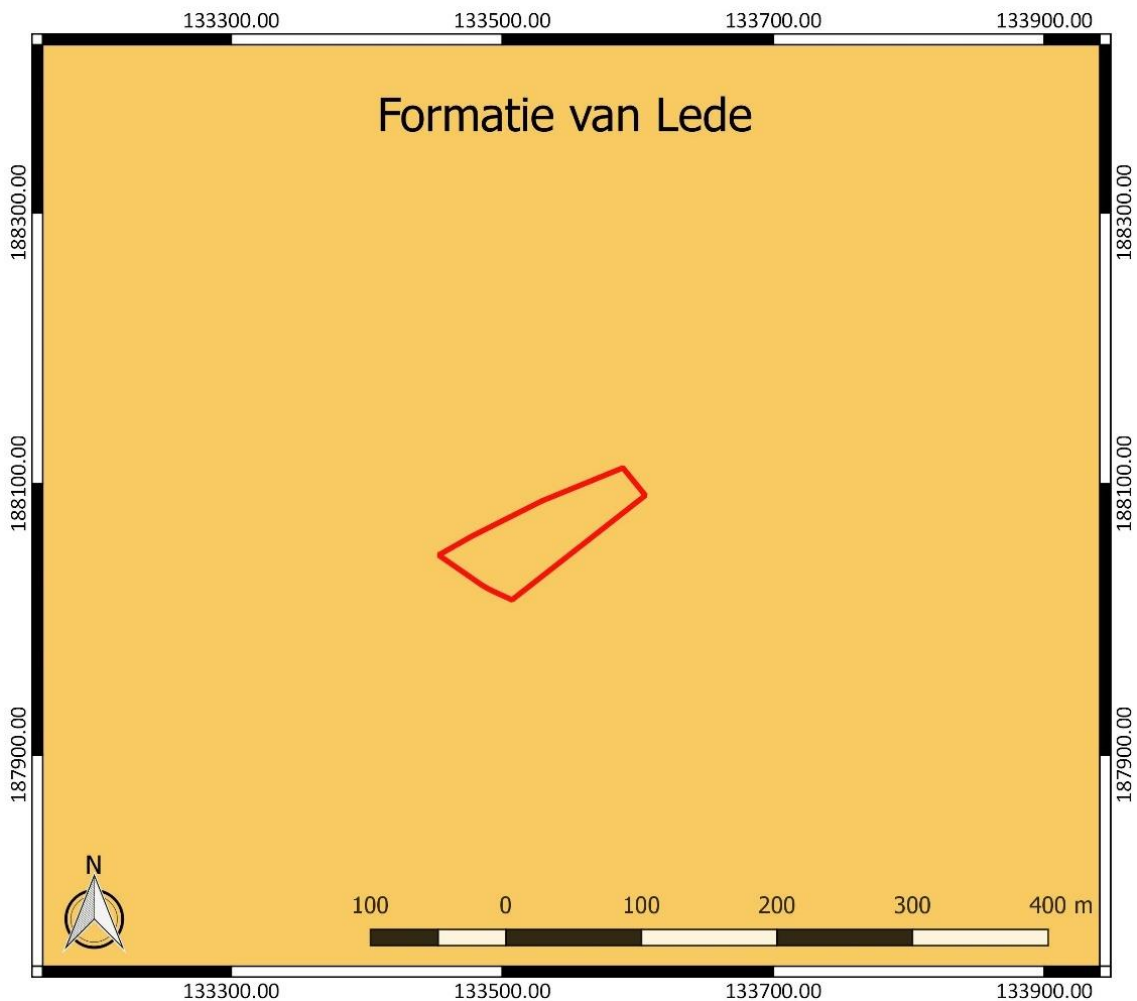
Figuur 8: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)



Figuur 9: Hoogteverloop van noordoost naar zuidwest over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Geomorfologisch behoort Lebbeke tot de Dendervallei. Deze alluviale vlakten vormen de overgang tussen een vlak reliëf in het noorden naar een meer versneden landschap in het zuiden. Binnen de Dendervallei bevindt de gemiddelde hoogteligging zich rond de 3 m TAW, maar daarbuiten stijgt de topografie van 10 m TAW in het noorden naar 15 m centraal binnen het karteringsgebied. Binnen het vlakke landschap zijn slechts enkele microverschillen aanwezig.³ Het onderzoeksgebied bevindt zich in de eerder vlakke vallei die beperkt wordt ingesneden door de Kleine Beek en Vondelbeek (Figuur 7), in een vrij vlak landschap. Het terrein kent een hoogte van 7,6 tot 8,2 m TAW (Figuur 9).

³ Bogemans 1996, 3-4



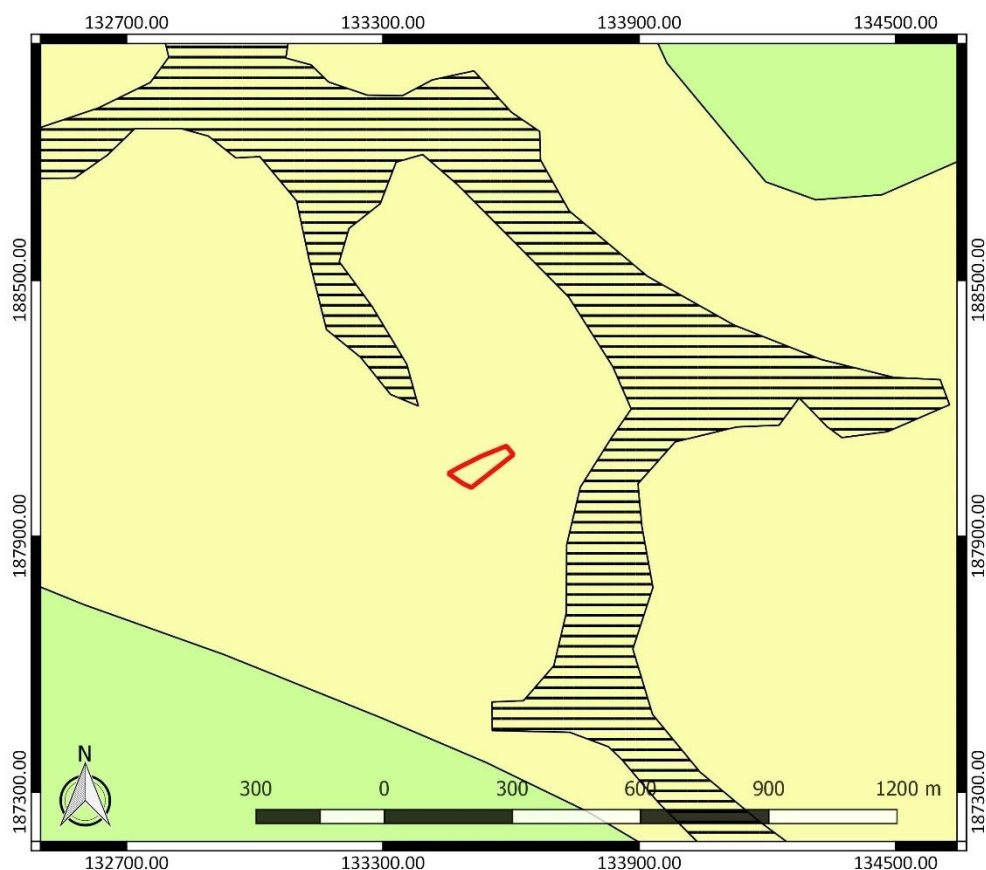
Figuur 10: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 10) bestaat uit de Formatie van Lede. Dit wordt gekenmerkt door lichtgrijs fijn zand, dat soms kalksteenbanken en basisgrind bevat. Bovendien is de ondergrond kalk-, fossiel- en soms glauconiethoudend.⁴

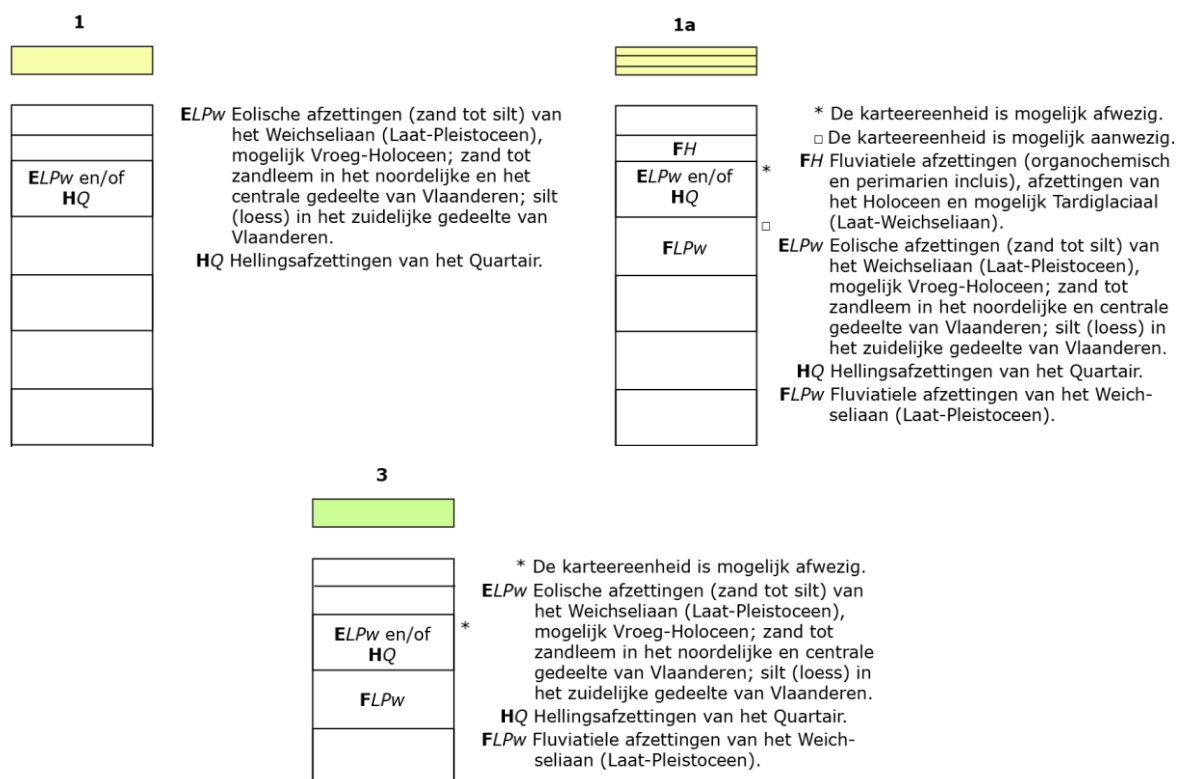
De quartairgeologische kaart (Figuur 11) geeft aan dat in het noordwesten van het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

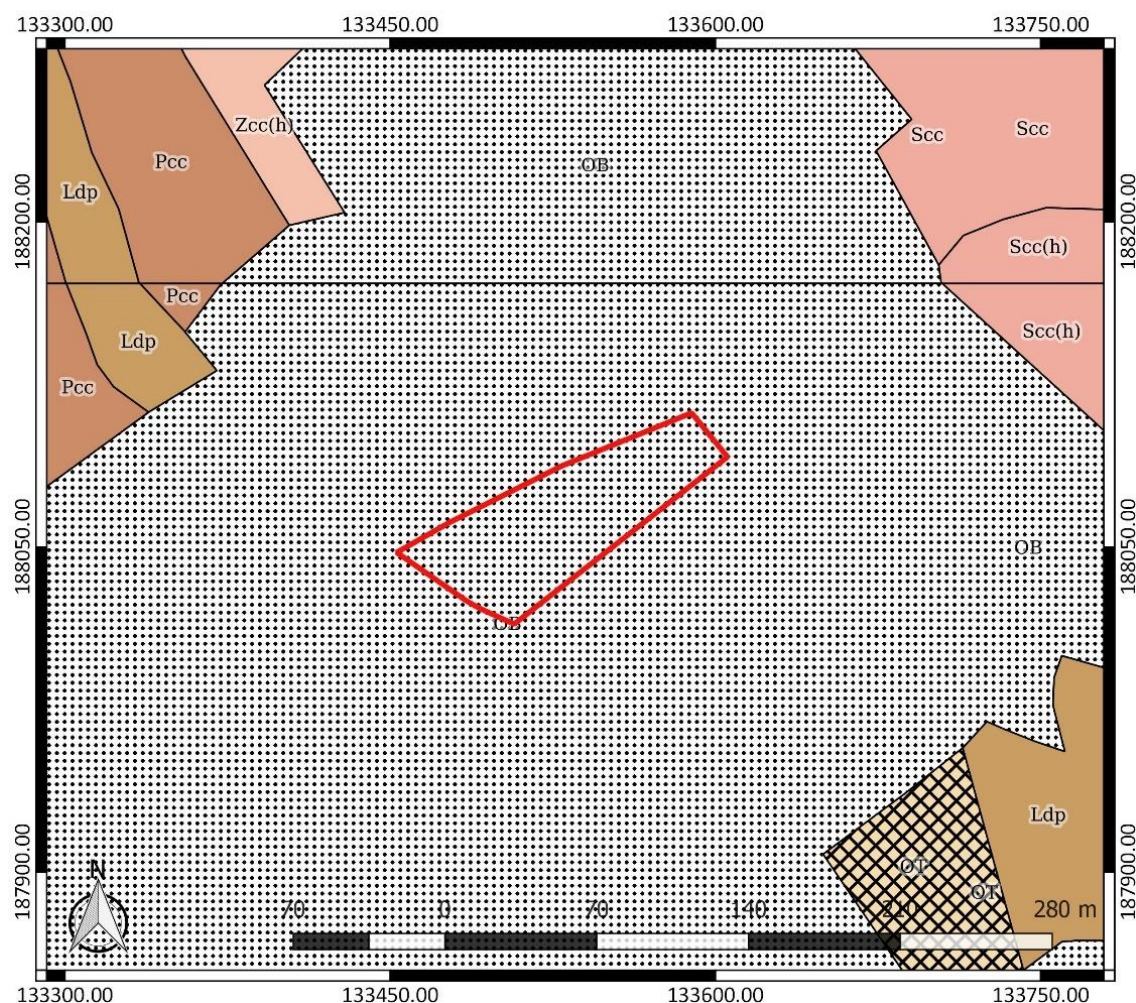


Figuur 11: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)



Figuur 12: Legende bij de quartairegeologische kaart (www.geopunt.be)

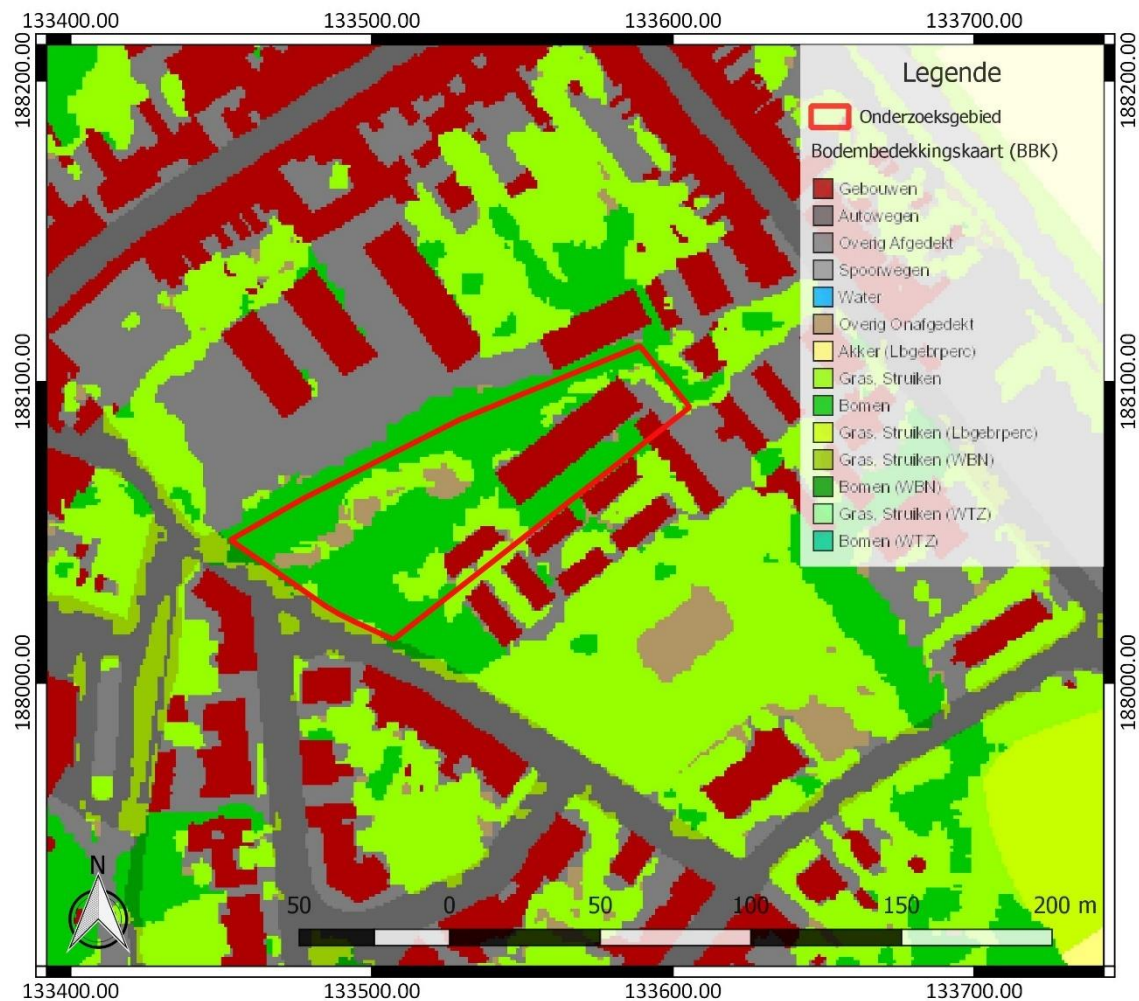
De bodemkaart (Figuur 13) situeert het onderzoeksgebied volledig in een bebouwde zone (OB). Rondom het terrein zijn algemeen matig droge zandige leembodems (Pcc) of lemige zandbodems (Scc) aanwezig.



Figuur 13: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart gebouwen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, struiken, bomen en enkele andere onafgedekte stukken (Figuur 14). Dit beeld komt echter niet helemaal overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6). Volgens de bodemgebruikskaart zouden immers twee gebouwen volledig en een derde gebouw deels binnen het onderzoeksgebied aanwezig zijn, terwijl op een luchtfoto slechts één gebouw aanwezig is. Bovendien zijn de verhardingen die zichtbaar zijn op de recente luchtfoto niet aanwezig op de bodemgebruikskaart. Dit beeld lijkt wel overeen te komen met oudere luchtfoto's (Figuur 18 en Figuur 19).

De potentiële bodemerosiekaart toont geen informatie voor het onderzoeksgebied of naburige kadastrale percelen, waardoor ze ook niet wordt weergegeven.



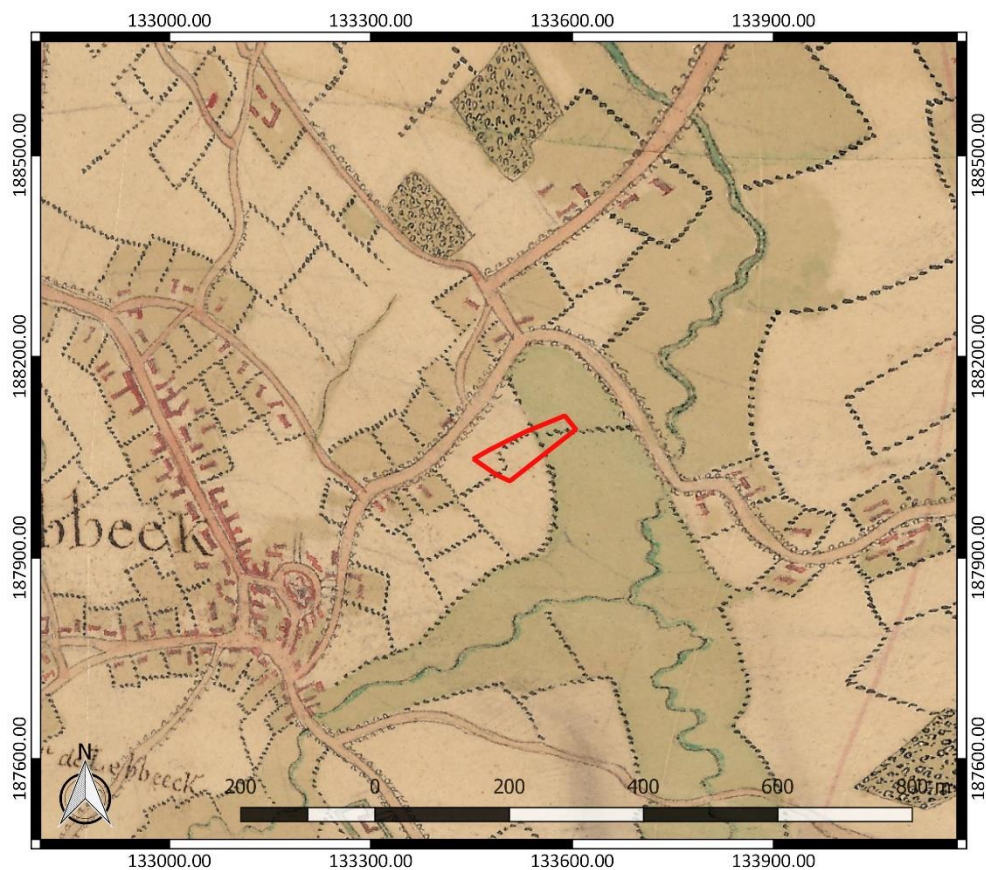
Figuur 14: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

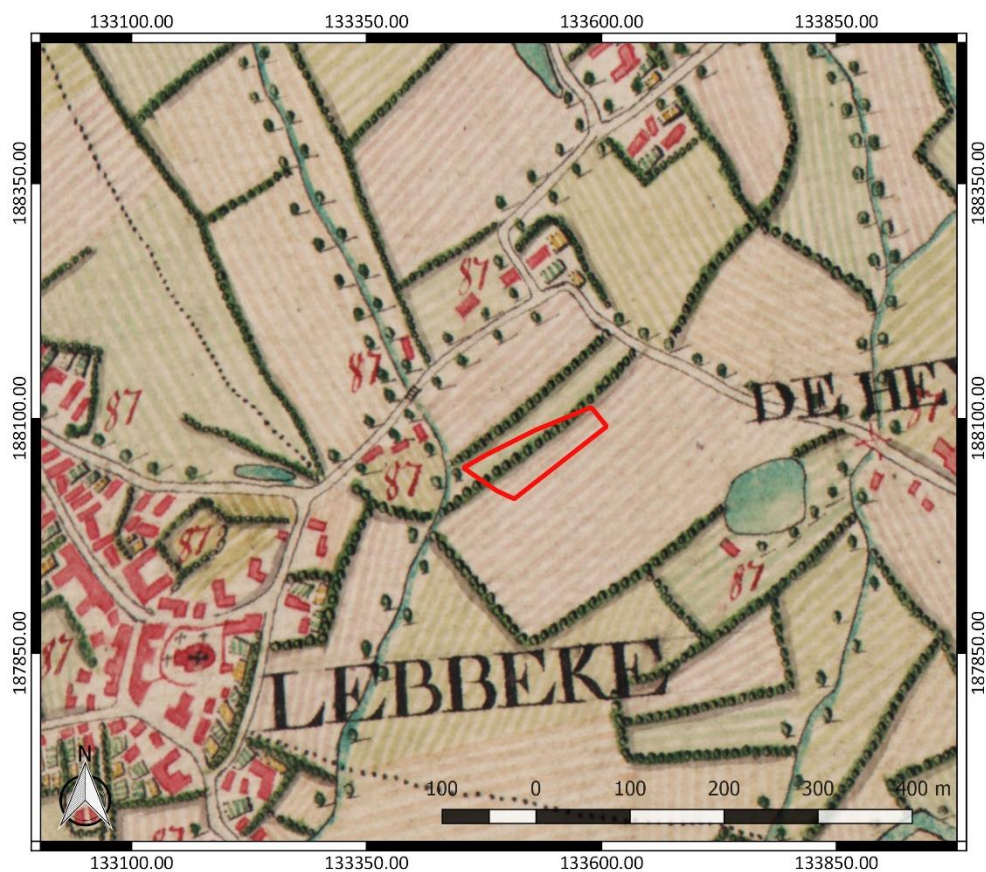
De oudste vermelding van Lebbeke bericht over de oprichting van de eerste kerk nabij de Villa Lietbeka in de 9^{de} eeuw. De kerk zou zijn opgericht door de Gentse Sint-Baafsabdij, maar geraakte aan het begin van de 11^{de} eeuw in handen van de heren van Dendermonde. In 1108 werden de kerk en het altaar van Sint-Christiana overgedragen aan het pas opgerichte kapittel van Dendermonde. Deze vroege Romaanse kruiskerk was de voorloper van de Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw. In 1470 werd de kerk uitgebreid met een koor dat bewaard gebleven is. Op dat moment behoorde Lebbeke tot het bisdom van Kamerijk, maar in 1559 werd het aan het bisdom Gent toegevoegd. In 1869-1870 ontstond aan de kerk het huidige markt- en dorpsplein waarvoor enkele huizen gesloopt werden. Ook in 1872 volgden nog onteigeningen aan de zuidkant van het plein, opdat een nieuw gemeentehuis gebouwd kon worden. In 1890 werd het oorspronkelijk kerkhof rond de kerk ontruimd.⁶

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich op korte afstand ten noordoosten van het centrum van Lebbeke (Figuur 15). Op het terrein is geen bebouwing aanwezig. De historische voorlopers van de Stationsstraat en Rossevaalstraat zijn respectievelijk in het westen en in het noorden reeds aanwezig.

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/47696> (Geraadpleegd op 07-04-2021); Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Grote Plaats [online] <https://id.erfgoed.net/themas/12091> (Geraadpleegd op 07-04-2021)



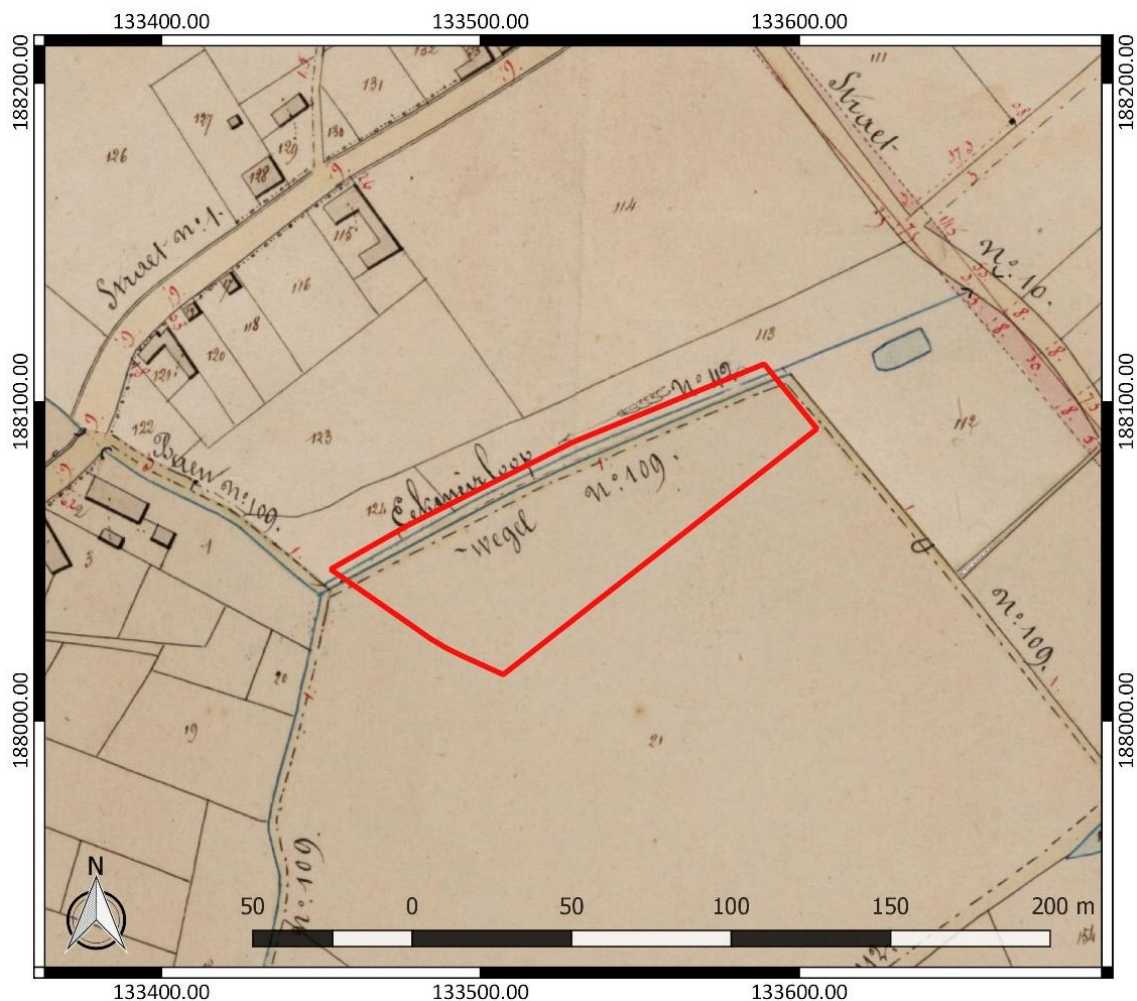
Figuur 15: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)



Figuur 16: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 16). Op het terrein zijn nog steeds geen gebouwen te bemerken.

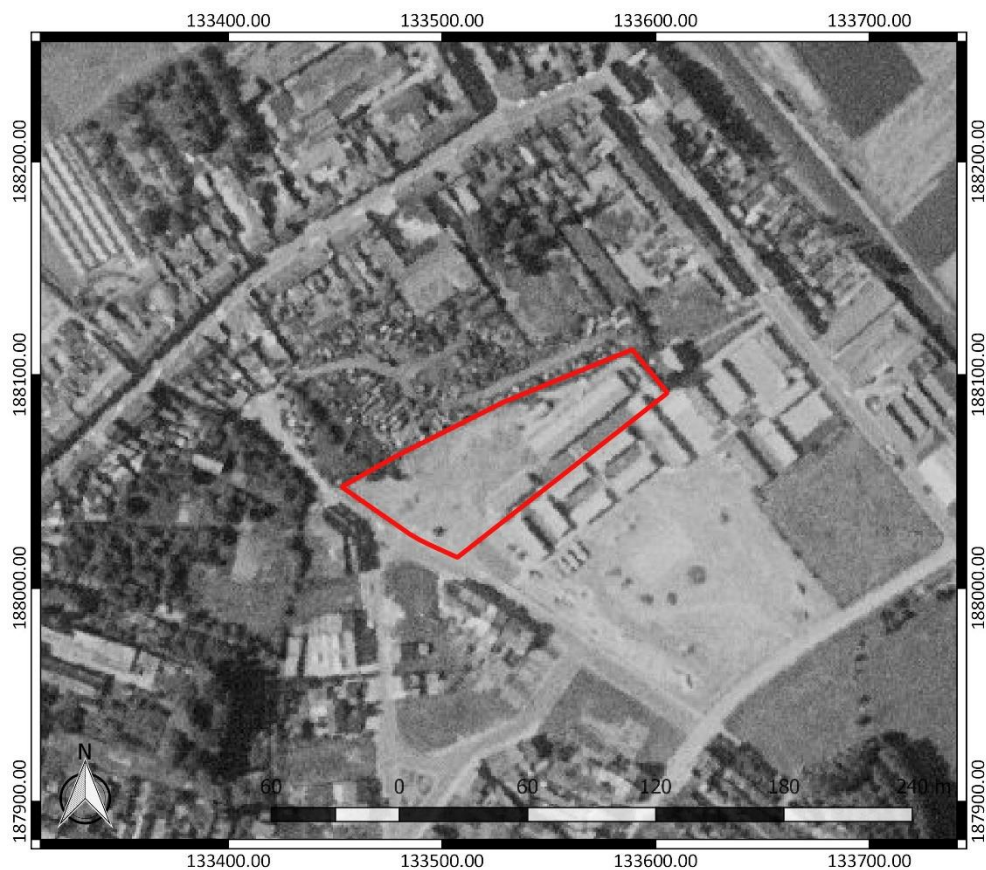
Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog steeds geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 17). Doorheen het onderzoeksgebied loopt wel een westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde buurtweg.



Figuur 17: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 18) geeft voor het eerst een beeld van de school die zich in en rond het onderzoeksgebied bevindt. In het zuiden van het terrein is op dat moment een tweede gebouw aanwezig dat inmiddels gesloopt werd. Voor de rest wordt het terrein ingenomen door grasland. Bovendien zien we de Centrumstraat verschijnen en is de bewoning in de ruimere omgeving al sterk toegenomen.

Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 19) toont dat de bebouwing in de omgeving van het onderzoeksgebied nog verder uitgebreid is. Het beeld komt grotendeels overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6). In het zuiden van het onderzoeksgebied is echter een gebouw te zien dat tegenwoordig afwezig is. Ook de schoolgebouwen net ten zuiden van het onderzoeksgebied zijn inmiddels vernieuwd.



Figuur 18: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

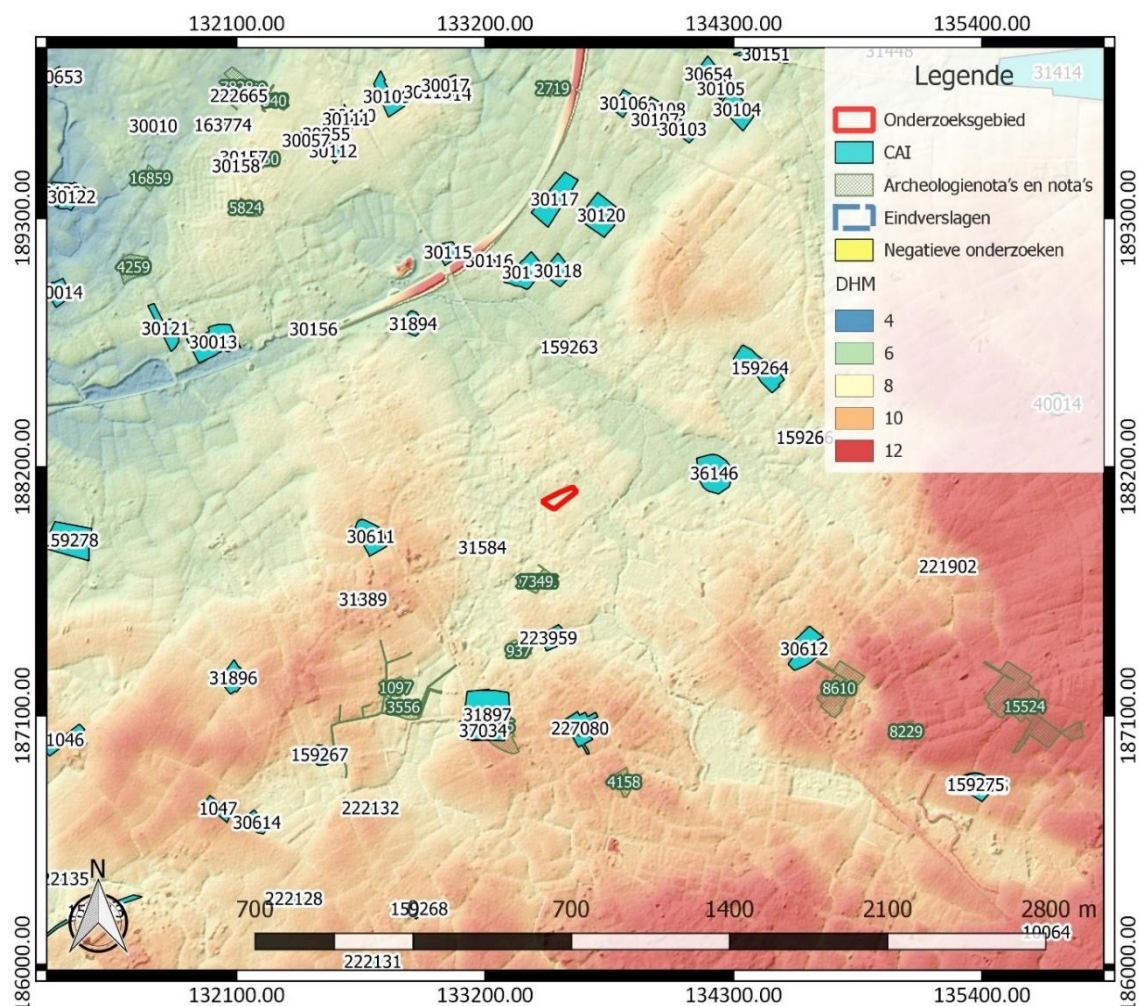


Figuur 19: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 20). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Op ca. 350 m ten zuidwesten van het onderzoeksgebied ligt de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Lebbeke (CAI ID 31584). Het vroegste kerkgebouw betreft een Romaanse kruiskerk, waarvan de fundering zouden zijn blootgelegd in 1830. Ca. 1470 zou de kerk zijn uitgebreid met het nieuwe, nu nog bestaande koor. Bij werken in het kader van de verwarmingsinstallatie werd plaatselijk de vloer opengebroken. Hierbij werden Romaanse funderingen en enkele graven aangetroffen. De Romaanse kerk suggereert een oprichting in de volle middeleeuwen. Tussen de 13^{de} en 16^{de} eeuw vonden verschillende veranderingen plaats. In 1652 zou de oorspronkelijke Romaanse toren gesloopt en vervangen zijn. In 1662 zou echter de toren gevallen zijn waarbij een deel van de kerk verwoest werd. De toren werd erna vervangen. In de 19^{de} en 20^{ste} eeuw vonden verschillende herstellingen plaats.⁷



Figuur 20: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: O.L.V.-Kerk [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/31584> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

Hieronder volgt de bespreking van vondstlocaties met een landschappelijke ligging die gelijkaardig is aan die van het onderzoeksgebied.

In de Vlietbergstraat te Sint-Gillis-Dendermonde werden verschillende archeologische veldkarteringen uitgevoerd. Op het kadastraal perceel 133 (CAI ID 30112) werd een niet-geretoucheerde afslag in silex aangetroffen. Het artefact dateert uit de steentijd. Bovendien werd ook een pseudo-artefact aangetroffen, waarvan de datering onzeker is. Op hetzelfde perceel werd bovendien laat- en post-middeleeuws aardewerk aangetroffen.⁸ Ter hoogte van de kadastrale percelen 143A en 143/2C (CAI ID 30055) werden twee geretoucheerde afslagen silex uit de steentijd gevonden. Er kwam ook aardewerk uit de 10^{de} tot 12^{de} en 14^{de} tot 15^{de} eeuw aan het licht.⁹ Perceel 84B (CAI ID 30110) leverde dan weer een geretoucheerde silexafslag uit de steentijd en keramiek uit de late en post-middeleeuwen op.¹⁰ Bij de veldkartering op de kadastrale percelen 71L, 71M en 72C (CAI ID 30109) werden een geretoucheerde afslag uit de steentijd en keramiek uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd ontdekt.¹¹ Op perceel 144/2 (CAI ID 30057) werden enkele vroegmiddeleeuwse scherven zogenaamd Pingsdorfaardewerk en post-middeleeuws aardewerk aangetroffen.¹² Ter hoogte van perceel 140B (CAI ID 30111) werd keramiek van de vroege, late en post-middeleeuwen gerecupereerd.¹³

Ook in de Smisstraat te Sint-Gillis-Dendermonde werd een archeologisch veldkarteringsonderzoek uitgevoerd. Ter hoogte van kadastraal perceel 287 (CAI ID 30113) werden een verbrand, vuurstenen kernfragment uit de steentijd en wat aardewerk uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen.¹⁴ Op de percelen 318A (partim), 319E, 319G, 319H, 319K, 319L en 319M (CAI ID 30017) werden een dwarspijlpunt en een geretoucheerde afslag in silex aangetroffen. De vondsten worden in het laat-neolithicum tot de vroege bronstijd gedateerd. De aangetroffen keramiek kan een recentere datering hebben.¹⁵ Ter hoogte van perceel 320A (CAI ID 30114) werden een schrabberhoofd en twee afslagen met verbrijzelde boorden in silex aangetroffen. Mogelijk dateren de vondsten in de steentijd. Er werd ook laatmiddeleeuws aardewerk aangetroffen.¹⁶

Een cartografisch en erfgoedonderzoek wezen uit dat in de 16^{de} eeuw een molen op de hoek van de Heirbaan en de Acacialaan in Sint-Gillis-Dendermonde (CAI ID 30157) werd afgebroken. Mogelijk ging

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 63 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30112> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 33 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30055> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 61 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30110> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 60 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30109> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 34 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30057> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 62 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30111> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 64 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30113> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 12 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30017> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 65 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30114> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

de constructie terug tot de late middeleeuwen.¹⁷ Ook ten westen van de Heirbaan (CAI ID 30158) zou vermoedelijk in de 16^{de} eeuw een molen zijn afgebroken.¹⁸

De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), toont twee sites met walgracht in de Kleine Snijdersstraat (CAI ID 159264 en 159266)¹⁹ en één in de Haagstraat (CAI ID 159263)²⁰. In de Rossevaalstraat (CAI ID 36146) wordt op de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) een circulaire structuur met een diameter van 150 m afgebakend door perceelsgrenzen.²¹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Bekrachtigde archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het terrein is gelegen in het noordoostelijke deel van het centrum van Lebbeke. Het terrein kent een gunstige landschappelijke ligging op een iets hoger gelegen grond binnen de eerder vlakke vallei die wordt ingesneden door de Kleine Beek en de Vondelbeek, die beide in de buurt van het onderzoeksgebied stromen. Archeologisch onderzoek in de nabije en ruimere omgeving toont aan dat voornamelijk resten van de steentijd en de middeleeuwen tot nieuwste tijd kunnen voorkomen.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Vanaf de 18^{de} eeuw beschikken we over historische kaarten en luchtfoto's om de gebruiksevolutie van het terrein te reconstrueren. Dit leert ons dat het terrein van in de late middeleeuwen tot minstens het midden van de 20^{ste} eeuw in gebruik lijkt te zijn geweest als akkerland. Op een luchtfoto van 1971 verschijnt voor het eerst de huidige bebouwing die aanwezig is op het terrein. Op die luchtfoto is ook in het zuiden van het onderzoeksgebied nog een gebouw te zien. Dit gebouw is intussen niet meer aanwezig op het terrein. De aanwezigheid en gedeeltelijke sloop van bebouwing en verharding op het terrein in het recente verleden maakt dat we verwachten dat de bovenzijde van het bodemarchief aangetast is. Dit reduceert het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite tot een laag potentieel. Relevante archeologische sporen kunnen wel nog bewaard

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 92 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30157> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: SGD 93 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30158> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kleine Snijdersstraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/159264> (Geraadpleegd op 07-04-2021); Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kleine Snijdersstraat II [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/159266> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Haagstraat 30 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/159263> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Rossevaalstraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/36146> (Geraadpleegd op 07-04-2021)

gebleven zijn, aangezien we verwachten dat de bodemingrepen die in het verleden hebben plaatsgevonden op het terrein zich zullen beperken tot de bovenzijde van het bodemarchief.

Wat is de impact van de geplande werken?

In het kader van de eigenlijke aanvraag tot splitsing van het perceel worden geen bodemingrepen gepland. De splitsing en de verkoop van het perceel maakt echter wel dat binnen het volledige onderzoeksgebied werken gepland zullen kunnen worden in het kader van toekomstige plannen voor de ontwikkeling van het perceel. Van toekomstige bodemingrepen ligt de precieze verstoringdiepte niet vast. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het terrein op een iets hoger gelegen grond in een relatief vlakke vallei. In de onmiddellijke omgeving zijn verschillende waterlopen aanwezig. Tot het midden van de 20^{ste} eeuw was het terrein onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als akkerland. Op een luchtfoto van 1971 verschijnt voor het eerst de huidige bebouwing die aanwezig is op het terrein. Op die luchtfoto is ook in het zuiden van het onderzoeksgebied nog een gebouw te zien. Dit gebouw is intussen niet meer aanwezig op het terrein. Mogelijk bleven de verstoringen van de huidige bebouwing en verharding beperkt tot de toplaag van het bodemarchief. Dit reduceert het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite tot slechts een laag potentieel, maar relevante archeologische sporen kunnen wel nog bewaard gebleven zijn. Gezien de verwachte negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief moet eerst nagegaan worden of relevante archeologische resten op het terrein aanwezig zijn. Daaruit volgt dat bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het terrein deels verhard en bebouwd is en voor het overige wordt ingenomen door gras en bomen.

Landschappelijk bodemonderzoek is relevant om de bewaringstoestand van het bodemarchief beter te kunnen inschatten. Inzicht in de bewaring van het bodemarchief kan echter ook aan de hand van een andere onderzoeksmethode worden verkregen. Bovendien wordt op basis van het bureauonderzoek het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite laag ingeschat. Het is daarom kosten-baten efficiënter om meteen over te gaan tot een andere onderzoeksmethode.

Wel dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het onderzoeksgebied is gelegen op iets hogere grond in een relatief vlakke vallei met insnijdingen van verschillende waterlopen. In de omgeving van het terrein zijn relevante archeologische waarden gekend van de steentijd tot de nieuwe tijd. Verstoringen van de huidige bebouwing en verharding blijven mogelijk beperkt tot de toplaag van het bodemarchief. Dit reduceert het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite tot slechts een laag potentieel, maar relevante archeologische sporen kunnen wel nog bewaard gebleven zijn. Een evaluatie van de verwachte bodemingrepen geeft aan dat het volledige bodemarchief binnen het onderzoeksgebied bedreigd is. Gezien het archeologische potentieel van het terrein is daarom verder archeologisch vooronderzoek aangewezen.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bogemans, F., 1996: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 23 Mechelen*, Brussel.

4.2 Websites

Cartesius (2021)

<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2021)

<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2021)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2021)

<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2021)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2021)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

